

Uusfasismista Alleanza Nazionaleen: Mitä Italian äärioikeistossa on tapahtunut?

PERTTI HYNYNEN

Johdanto

Tarkoituksenani on arvioida Italian äärioikeiston murrosta. Uusfasistiseksi luonnehdittu Movimento Sociale Italiano (MSI) pääsi keväällä 1994 hallitukseen. Sen seuraajaksi syntyi Fiuggin kokouksessa tammikuussa 1995 uusi puolue Alleanza Nazionale (AN). Käsittelen keskustelua tästä murroksesta, josta on ilmestynyt lukuisia kirjoja. Lisäksi katsaukseni materiaalina on käytetty lehtiartikkeleita, poliittisia dokumentteja ja kesä-heinäkuussa 1995 tehtyjä haastatteluja.

AN:n luonne on vielä epäselvä. Fiuggin kokouksessa puolueen sanotaan »luopuneen fasismista». Tarkoituksenani on eritellä, mitä tämä merkitsee. Puolue itse toteaa luopuneensa fasismista »järjestelmänä», mutta samalla sen piirissä nähdään myönteistä fasismista »arvoissa». Useinhan puhutaan fasismista kysymättä, mitä tällä käsitteellä oikein tarkoitetaan. Mielestäni puolueen kohdalla »uusfasismi» on vuosikymmenien aikana asteittain mukautunut yhteiskuntaan. Muutoksen syvällisyydestä voidaan tietenkin olla montaa mieltä. Lähtökohtani on se, että muutoksista huolimatta puolueeseen voidaan edelleen liittää äärioikeiston käsite. Joidenkin mielestä uusi puolue AN on normaali demokraattinen oikeistolainen puolue. Toisaalta esimerkiksi äärioikeiston tutkija Piero Ignazilla on varsin skeptinen näkemys muutoksesta.

MSI:n poliittisesta ja ideologisesta kehityksestä

MSI perustettiin sodan jälkeen vuonna 1946 Mussolinin kauden keskitason johtohenkilöiden toimesta. Yhteyttä fasismiin puolue ei selkeästi todennut. Kautta vuosikymmenien MSI on kannatukseltaan ollut vakaasti viiden prosentin paikkeilla eli maan neljänneksi suurin puolue kristillisdemokraattien, kommunistien ja sosialistien jälkeen. Yleensä se on ollut eristettynä politiikan äärimmäisellä oikealla laidalla, mutta joskus se on ollut yhteistyössä kristillisdemokraattisen puolueen DC:n eräiden tahojen kanssa.

MSI:n ideologian tarkastelu on monimutkainen asia, sillä alusta lähtien osa todellista ideologiaa oli dokumenttien ja ohjelmien ulkopuolella. Lakikin jo kielsi fasistisen puolueen uudelleenperustamisen, ja siten oli asioita, joita ei voinut avoimesti kirjata.

Puolueessa suhtauduttiin myönteisesti fasismista kauteen. Mutta tämä ei välttämättä tarkoittanut ajatusta demokraattisen järjestelmän tukemisesta ja paluusta vanhaan. Tällaista ajatusta fasismista palauttamisesta ei MSI:llä ole itse asiassa ollut vuosikymmeniin. Puolueen johtaja Augusto De Marsanich muotoili jo vuonna 1952 linjan »ei jälleenrakentamista, ei kieltämistä» (non restaurare, non rinnegare) eli ei kielletty itse »ideaa», muttei myöskään haa-

veiltu paluusta menneeseen. Ne tahot, jotka ovat todella halunneet kukistaa demokration, ovat aina Italiassa olleet MSI:n ulkopuolella tai sen liepeillä. Tällaiset fasisistiset ainekset olivat mukana eräissä 1960- ja 1970-luvun hankkeissa demokraattista järjestelmää vastaan.

Vielä vuosikymmenen vaihteessa MSI oli heikoilla, mutta Italian vanhan poliittisen järjestelmän romahtaminen antoi sille uusia mahdollisuuksia. Kristillisdemokraattisen puolueen sortuminen skandaaleihin loi politiikan oikealla laidalla tyhjiötä, jonka täyttämässä tarjoutui MSI:lle uusia mahdollisuuksia. Nuorekkaan puoluejohtajan Gianfranco Finin johdolla sen kannatus alkoi voimakkaasti nousta syksystä 1993 lähtien. Silvio Berlusconi veti sitten puolueen omaksi liittolaisekseen ja mukaan politiikan peliin ministeripaikkoja myöten. Berlusconin hallituksen kaaduttua vuoden 1995 alussa Finin ja AN:n kannatus on oppositiossa edelleen noussut.

Perusjännitteenä MSI:n ideologiassa oli pitkään kiinnittyminen fasismin eri vaiheisiin. Ensinnäkin oli radikaali ja vallankumouksellisempi linja, joka liittyi fasismin alkuvaiheisiin sekä sitten Mussolinin loppukauden ns. Salon tasavaltaan. Piero Ignazi toteaa (Ignazi 1994a, 171), että kytkentä Salon tasavaltaan sisälsi täsmällisen poliittis-aatteellisen valinnan: vetoaminen sosialisoinnista, antikapitalismin ja antiporvarillisuuden periaatteisiin, jotka edustavat liikefasismin (fascismo di movimento) olemusta: »Tämä valinta poikkeaa historiallisesti enemmän voimassa olleesta 'valtafasismista' (fascismo di regime), joka oli luonteeltaan porvarillista, konservatiivista ja klerikaalista. Nämä kaksi komponenttia ovat eläneet MSI:n puitteissa suuntauksina, jotka ovat useaan otteeseen ottaneet yhteen puolueen sisäisissä kamppailuissa». Tavanomaisessa kielenkäytössä näihin suuntauksiin liitetään toisaalta maltillisuus ja toisaalta radikaalisuus. Maltillisuus on yleensä ollut puolueessa vallalla.

Liikefasismi liittyi nimenomaan Pino Rautin henkilöön. Hän oli vanhan MSI:n keskeisimpiä poliitikkoja ja pääsihteeri vuosina 1990–1991. Hän hävisi uuden maltillisen sukupolven johtohahmolle Gianfranco Finille vuoden 1991 puoluekokouksessa. Rauti ei hyväksynyt Fiugin kokouksessa puolueen luonteen muutosta vaan erosi kannattajineen ja perusti puolueen

MSFT (Movimento Sociale di Fiamma Tricolore = Trikolorisen Liekin Sosiaalinen Liike). Hän on myös europarlamentin jäsen.

Näillä suuntauksilla oli joitakin yhteisiäkin aatteellisia aineksia, joista mainittakoon nationalismi, korporativismi ja johtajavaltaisuus. Kansallisvaltion ajatus on pysynyt keskeisenä periaatteena ja jopa niin, että sopeutuminen Euroopan integraatioon on aiheuttanut vaikeuksia. Nationalismia on myös Istrien rajakysymyksen pitäminen esillä. Korporativismi oli hämärtyneenäkin keskeinen osa MSI:n ideologiaa kautta vuosikymmenien. Tähän liittyi sittemmin tietty valtiojohtoisuuden kannattaminen sekä sosiaalisuus.

Vahvan johtajan korostaminen politiikassa on myös ollut keskeistä. Se on muun muassa tarkoittanut, että MSI on yleensä ollut valmis tukemaan Italian poliittisen järjestelmän muutosta johtajavaltaisempaan suuntaan. Radikaaleille tämä on tarkoittanut haaveita koko järjestelmän kukistamisesta mutta maltillisille lähinnä presidenttivaltaisuuden kannattamista.

Luopuminen fasismista

Mitä tarkoittaa se, että AN olisi perustamiskokouksessaan tammikuussa 1995 luopunut fasismista? Tarkoittaako se vain sitä kiertokirjettä puolueosastoille, jossa kehoitetaan ottamaan Mussolinin kuvat seiniltä pois? Mustat paidatkin on pistetty jonnekin piiloon, mutta muutakin tietysti täytyisi olla kyse. AN:n aatteellisiin linjanvetäjiin kuuluva puoluelehden *Il Secolo d'Italian* päätoimittaja Gennaro Malgieri (Malgieri 1995, 10) puhuu »tiukasta, yksiselitteisestä ja absoluuttisesta irtaantumisesta uusfasismista». Samaa mieltä ovat nekin, jotka jyrkästi vastustivat kurssin muutosta ja sitten perustivat MSFT:n. Sen johtaja Rauti kiteytti (1995) kokouksen tuloksen seuraavasti: »MSI:stä tuli aivan toinen puolue eli antifasistinen ja liberaalidemokraattinen. Me, jotka emme ole antifasisteja emmekä liberaalidemokraatteja, lähdimme. Niin yksinkertaista se oli».

AN:n sisällä käytetään ilmaisua »revanshinen» kuvaamaan tahoja, jotka ovat arvostelleet muutosta. Voisi todeta, että tuo revanshismi, siis aktiivinen kaipuu takaisin fasismiin, työnnettiin lopullisesti puolueen ulkopuolelle. Kuitenkin sellaista kaipuuta puolueessa oli enää

hyvin vähän. Enemmän oli sitä ajattelua, että fasismien aatteessa oli paljon myönteistä. Nyt Fiuggin kokous oli askel itse aatteen kieltämisessä. Historiaa arvioidaan siis kriittisesti ja myönnetään fasismien tehneen virheitä. Tällainen oli kokousteesien kohta antifasismista, jonka Malgieri tulkitsee (1995, 18): »Ei ole mitään syytä kieltää sitä, että antifasismi, kuten Fiuggissa todettiin, ilmensi historiallisesti välttämättömää vaihetta siinä, että Italiassa palattiin demokratiaan». Kyseinen kohta teeseistä on kuitenkin syytä ottaa kokonaisuutena (Pensiamo l'Italia 1995, 8):

Kuten on aivan oikein vaatia italialaiselta oikeistolta, että se vakuuttaa ilman varauksia, että antifasismi oli historiallisesti välttämätön momentti niiden demokraattisten arvojen paluulle, jotka fasismi oli tukahduttanut, niin yhtä oikein on vaatia kaikkia tunnustamaan, ettei antifasismi ole mikään arvo sinänsä ...

Toisin sanoen, jos AN tekee välinsä selväksi fasismien kanssa, niin muiden on tehtävä pesäeroa antifasismiin, jonka nimissä AN:n mukaan tehtiin vääryyksiä. Tarkkaan ottaen AN ei vielä vakuuta vaan myöntää, että siltä on oikeus tätä vaatia. Tämä kiertotie lienee helpottanut kohdan hyväksymistä kokouksessa.

Kohtaa on pidetty merkittävänä askeleena. Joidenkin mielestä se oli vain temppu, jolla provosoitiin Rautin suuntaus lähtemään puolueesta. Maltillisen linjan veteraani ja Berlusconiin hallituksen ministeri Giuseppe Tatarella kertoo itsekin »tönnöineensä joitakin ulos». Tämä kertoo Ignazin mukaan (1995a, 43) »ilkeästä machiavellismista». Alessandro Caprettini, AN:ää lähellä olevan viikkolehden L'Italia Settimanalen entinen päätoimittaja ja Finin intellektuaalista lähipiiriä, kertoi (1995b) Finin sanoneen hänelle vuonna 1993, että »olen johtamassa kehitystä kohti vaikka keinoteokoista haajannusta, ja ehkäpä joku sitten häipyi».

Ideologian ehtymisen mahdollisuus

Fiuggin kokousta ei pidä kuitenkaan tulkita liian ideologisesti. Tapahtunut muutos koskee pikemminkin ideologian ja politiikan suhdetta eli ideologian merkitys vähenee asteittain. Malgierin mukaan (1995, 202) uuden puolueen »pohjantähdenä ei ole ideologia vaan kansalli-

nen etu». Firenzen yliopiston tutkija Marco Tarchi, joka itse ajautui eroon MSI:stä 1980-luvun alussa, toteaa (1995, 251), ettei yleinen muutos yhteiskunnassa voinut olla vaikuttamatta MSI:hin: »Elämme vaihetta, jossa aatteelliset jännitteet ovat supistuneet minimiin. Vallitseva individualistinen ja utilitaristinen yhteiskuntamalli vaikuttaa de-ideologisoivasti kaikkien kollektiiviseen käyttäytymiseen». Myöskään äärioikeisto ei siis voisi olla tämän prosessin ulkopuolella.

Ignazi (1995b) on kuitenkin toista mieltä ja pitää ideologiaa varsin pysyvänä. Puolueelle ideologia on aina ollut voimakas elementti verrattuna esimerkiksi kristillisdemokraattiseen puolueeseen (DC). Ignazin mukaan tuo ideologia on aina ollut fasismi, jossa sitten on painotunut milloin valtafasismi (fascismo di regime) ja milloin liikefasismi (fascismo di movimento): »Ideologian kentällä on tapahtunut joitakin muutoksia. On luovuttu ideologisesta kiinnittymisestä fasismiin. Mutta näiden verbaalisten akrobatioiden jälkeen on tapahtunut hyvin vähän. Jos ideologian puolella tapahtuisi muutoksia, niin se merkitsisi sen kieltämistä, mihin puolue on uskonut 50 vuotta».

Ignazin lähtökohta on siis seuraava: Jos MSI uskoi yhteen ideologiaan, niin nyt sen pitäisi uskoa johonkin toiseen – Ignazin mukaan liberaalidemokratiaan – jotta voitaisiin puhua todellisesta muutoksesta. Poliittikan ideologinen vaihe voi palata, mikä merkitsisi AN:n sisällä kasvavia ongelmia aineellisiin intresseihin ja omiin karriäreihin liittyvien tahojen ja »idealistien» välillä.

Ideologian ehtyminen näkyy myös tavassa, jolla fasismissa nähdään myös myönteisiä puolia. Arvotasolla säilyy epämääräistä jatkuvuutta. Tarchi itsekin näkee haastattelukirjassaan (Brambilla 1995, 125) joissakin fasismien ajatuksissa pätevyyttä:

Ajatus kansallisesta yhteisöstä, jota on ehkä ajankohtaistettava Euroopan yhteisön kannalta. Pyrkimys sovittaa toisiinsa sosiaalinen oikeudenmukaisuus ja antimaterialismi. Pyrkimys rakentaa sellaisia poliittisen ja sosiaalisen edustuksen muotoja, jotka eivät välttämättä liity puolueiden aikakauteen.

Tämäntapaista laimeutta on edelleen paljon, ja sen perusteella voidaan luopumista tarkentaa. AN ei tietenkään voi olla liikettä ilman juuria.

Malgierin mukaan (1995, 18) uuden oikeiston on »otettava etäisyyttä valtafasismiin, koska se omaksui kiistattomasti diktatoriset muodot». Silti Malgierin mielestä fasismien alkukauden arvoissa ja ajatuksissa, joiden taustana oli vuosisadan alun anarkosyndikalismi, on edelleen myönteistä.

Hajaannuksen merkitys

Europarlamentaarikko Rauti teki palveluksen uuden linjan uskottavuudelle lähtemällä AN:stä ja perustamalla uuden puolueen. Näin AN voi vakuuttaa »tosifasistien» lähteneen. Rautin Fiamma (Liekki), kuten sitä yleensä kutsutaan, ei silti ole vain nostalgisten mustapaitojen järjestö, vaikka tällaista väkeä puolueessa on. Rauti vahvisti (1995) puolueensa lähtökohdiksi tammikuussa 1995 esitetyt teesit, joissa todetaan (Msi, 1995) aatteellisesta jatkuvuudesta, ettei »ole kyse menneiden muotojen kritiikkittömästä rakastamisesta». Tehdyt virheet on nähtävä osana suurempaa linjaa eli yritystä antaa maailmalle sellainen kehitysmalli, joka »ei olisi kommunistinen eikä kapitalistinen vaan orgaaninen kommunitaarisen korporatiivisuuden malli». Siis vallankäyttö rakentuisi ihmisten luonnolliselle toiminnalle eri yhteisöissä ja ammateissa eikä »abstraktille» äänestämiseksi.

Mikä tämä suuri linja sitten on? Rauti haluaa suhteuttaa fasismien 20 vuotta monine »varjo- puolueen» esimerkiksi kristinuskon 2000:een vuoteen, joiden kuluessa myös on tehty vääryyksiä. Historian suurissa vaiheissa tehdään aina virheitä. Ignazin mukaan (1995b) Rauti edustaa ajattelua, jonka mukaan joskus ensi vuosisadalla suhtaudutaan Hitleriin, Mussoliniin ja Staliniin 1900-luvun suurmiehinä, jotka pistivät joukot liikkeelle.

Näitä arvoja Rauti puolustaa. Ei ole kyse esiintymisestä fasistin etiketillä eikä nostalgian politiikasta (1995): »Me katsomme, että on kulunut 50 vuotta ja emme esitä nostalgisesti paluuta menneeseen (riproporre il passato). Mutta edelleen puolustamme itse periaatteita». Fiamma arvostelee AN:n linjaa erityisesti talouspolitiikan osalta. AN:n toiminta Silvio Berlusconiin hallituksessa osoitti, että se on jättänyt taakseen ajatukset talousjärjestelmän uudistamisesta ja myöskin sosiaalisuudesta. Rauti painotti (1995) tätä puolta puolueensa linjassa:

Peruslähtökohtamme on kritiikki liberaalikapitalismia kohtaan – siis tämä talouden ylivalta politiikan suhteen ja talouden sisällä finanssimaailman ylivalta tuotannollisten toimintojen suhteen. Tämä on johtanut lännen ylivaltaan, mutta tämä amerikkalainen malli johtaa vakaviin seurauksiin sekä länsimaissa mutta vielä enemmän kolmannessa maailmassa.

Ja kriisiin johdosta »meidän tulee antaa suuntaviivoja – ohjelmia, arvoja ja ideologiaa eli uusi valtion, talouden ja yhteiskunnan muoto» (nuova forma di stato, economia e societa). Näin hän kiteyttää tavoitteensa toisenlaisesta järjestelmästä.

Poliittinen demokratia

Tuliko MSI:stä demokraattinen puolue tammikuussa 1995 vai jo aikaisemmin? Vuosikymmenien ajan MSI on toiminut demokraattisissa instituutioissa. Fini katsoo (Di Michele ja Galiani 1995, 56) edeltäjänsä Almiranten »varmasti hyväksyneen demokratian metodina mutta järjestelmänä ehkä vasta myöhemmin». Tätä voi verrata ääri vasemmiston prosessiin sodan jälkeisinä vuosikymmeninä, joka tosin johti ainakin Italiassa demokratian sisäistämiseen paljon aiemmin kuin MSI:n kohdalla.

Kun MSI ei voinut kamppailla radikaalisti järjestelmää vastaan, sen oli pakko sopeutua tilanteeseen »odotellen, että jokin muuttuisi». Silti syvemmällä säilyi haaveita jostakin »suuresta illasta» ja vallankumouksesta. AN:n osalta on kysyttävä, onko sen piirissä tuota suuren illan odottelua vai veikö Rautin puolue nuo haaveet mukaansa?

Mitä kaikkea demokratian hyväksymisen tulos sitten merkitä? Ignazin mukaan (1994b, 116) demokraattisuuteen kuuluvat muun muassa liberaalidemokratia ideologiana, yksilöiden korvaamattomat oikeudet, ryhmien välinen kilpailu, rajaamaton pluralismi sekä konfliktin ja markkinoiden positiivinen arvo. Ignazin mielestä muutos on ollut vähäistä näissä asioissa.

Toisaalta monien mielestä AN on demokraattinen, kun se kerran kykeni astumaan politiikan oikealla laidalla sille tarjottuun rooliin. Capretini kuvaa tätä eri tavoin. Kirjassaan *La nuova destra* (1995a) hän lainaa Dantelta ylevän ala-

otsikon »Ja niin lähdimme ulos nähdäksemme taas tähdet». Mutta haastattelussa (1995b) hän totesi kyynisesti, että tullimies Berlusconi tulas Finin mukaan poliittiseen peliin.

Kuitenkin Caprettinin kirjassa (1995a, 233) Fini vastaa tullausväitteeseen: »Sen tullauksen, kuten sitä on kutsuttu, tekivät ennen kaikkea äänestäjät». Samoin argumentoi Malgieri, jonka mielestä puolueen ei enää tarvitse todistella mitään. Äänestäjähän ovat muutoksen hyväksyneet eli AN on »ainutlaatuinen tapaus Italian poliittisessa historiassa, sillä kansa on sen legitimoinut ennen puoluekentän hyväksyntää, joten se on liikkeellä kiistattomalla demokraattisella aateluudella» (Malgieri 1995, 204).

Mielenkiintoista kyllä poliittisen kentän toisella laidalla ei tästä olla oikeastaan eri mieltä. PDS-puolueen (Partito Democratico di Sinistra, entinen kommunistinen puolue) johtoon kuuluva Piero Fassino totesi (1995) AN:n hyötynneen vanhojen puolueiden kriisistä. Se sai suuren osan sellaisia äänestäjiä, joita DC:n oikeistosiipi piti vuosikausia otteessaan: »Ne löysivät DC:n romahdettua luonnollisen kotinsa». PDS siis hyväksyy AN:n tietyin varauksin poliittisen kentän oikealle laidalle eikä enää tuomitse sitä perinteisistä antifasistisista lähtökohdista.

Muutoksessa oli siis kyse kristillisdemokratian piiristä tulleen kannatuksen vakiinnuttamisesta. Ignazi toteaa (1995a, 44): »Piti päästä ulos antidemokraattisen ja autoritäärisen äänestäjäkunnan ghetosta, joka, *ainakin silloin, kun mitään kriisiä ei ole*, on rajattu vaatimattomaksi». Siis AN oli tarpeen jo yksin vaalitaktisista syistä. Ignazi luonnehtiikin muutosta »instrumentaaliseksi» eli se on toteutettu kylmän rationaalisesti tavoitteena vakiinnuttaa uusia äänestäjäryhmiä.

Mutta jos siirrytään AN:stä Fiamman sisälle, löydetään demokraattisen järjestelmän selkeää vastaisuutta. Puolueen sisällä toimiva sotaveteraanien järjestö vaati kesäkuussa 1995 perinteistä korporatiivista järjestelmää, jossa »yleiseen äänioikeuteen perustuva vaalijärjestelmä on korvattava orgaaniseen demokratiaan perustuvalla järjestelmällä, joka perustuu tehtäviin, joiden mukaisesti kansakunnan elämä toimii». Nuo »tehtävät» ovat siis korporatiivita.

Identiteetti ja paluu entiseen?

Eräässä keskustelussa Ignazi (Ferri 1995, 38) toteaa kyllä, että fasismia puolueessa nyt kierrellään, mutta jokaisen puolueen peruskysymyksenä on identiteetti, jolloin vastataan kysymykseen »mitä me olemme». Ignazin mielestä (1995b) muutosprosessissa on lähinnä kyse imagon hallinnan (*gestione d'immagine*) näkökulmasta. Hänen mielestään Fiuggin kokouksen teesejä voi lukea niin, että fasistinen järjestelmä sovellettuna oli erehdystä (*sbagliata*), mutta järjestelmän perustana oli aivan oikeita ajatuksia. Tämä on verrattavissa siihen ajattelutapaan, jonka mukaan kommunismin idea on hyvä mutta toteutuksessa epäonnistuttiin.

Noiden ajatusten osalta on syytä tarkentaa teesien monimielisyyttä. Fini toteaa teesien esipuheessa (*Pensiamo l'Italia* 1995, 4) AN:n »uskovan demokratiaan ja vapauteen korvaamattomina arvoina». Itse teesien arvoja ja periaatteita käsittelevässä luvussa (*Pensiamo l'Italia* 1995, 8) todetaan puolueen arvoista: »Oikeiston arvot olivat olemassa ennen fasismia, kulkivat sen kautta ja säilyivät sen jälkeen». Tämä viittaa yritykseen löytää viime vuosisadan lopulta lähtien muita oikeistolaisia arvoja kuin fasismiinkin liittyneitä. Tämä kauttakulku (*lo hanno attraversato*) on tarkkaa tasapainoilua: säilyivätkö oikeistolaiset arvot vain jotenkin hengissä vai olivatko suorastaan vallassa tuona kautena? Tähän ei anneta vastausta. Rautilla sen sijaan on tässä selkeä linja. Hänkin toteaa, ettei ole kyse fasismien keksimisestä arvoista vaan kamppailusta sellaisten arvojen puolesta, joita löytyy Euroopan historiasta Rooman imperiumista lähtien, mutta ne sitten »tietyyssä vaiheessa ruumiillistuivat tietyksi poliittiseksi liikkeeksi» (Brambilla 1995, 39). Kyse oli Mussolinin liikkeestä eikä vain jostakin kauttakulusta.

Ignazin mielestä (1995b) AN:n pitäisi vielä tehdä harppaus osoittaakseen, että siitä on tullut jotakin erilaista nimenomaan ideologian alueella (*temi ideologici*): »En sano, että tällaista ei milloinkaan tapahtuisi ja että eivät tulisi muuttumaan. Mutta sanon, että Fiuggin kokouksessa otettiin vasta ensimmäinen vaatimaton askel (*timido passo*)». Oppositiossa AN:n kehitys saattaisi taantua ja se palaisi kohti jotakin ghettoa. Toisin sanoen se itse käyttäytyisi sillä tavalla, että muiden olisi helppo eristää se

omaan nurkkaansa. Syksyn 1995 mittaan useammalla taholla puolueen kentässä nousi taas esiin vanhoja käyttäytymismalleja. Ignazin mukaan (1995b) paluu ghettoon olisi todennäköistä, jos AN jää pitkäksi ajaksi oppositioon. Se voisi menettää kannatusta ja palata entisiin kuvioihin. Jos AN sen sijaan palaisi hallitukseen osaksi keskustaoikeistoa, niin siitä voisi tulla se vahva puolue koalitiossa. Silloin se saattaisi paremmin katkoa tiettyjä siteitään ja uudistaa itseään.

Ignazin nostama teema poliittisen puolueen »identiteetin muutoksesta» on vaativan tuntainen. Puolueessa on vielä syvällä vanhaa identiteettiä. Ignazi kutsuu (1994b, 118–119) »alkuperäisen identiteetin ydinkohdaksi» sitä, että MSI marssi lokakuussa 1992 Rooman marssin 70-vuotisuuden kunniaksi. Tietenkin toiminta demokraattisissa instituutioissa on vaikuttanut tähän identiteettiin. Mutta jos poliittinen kamppailu taas radikalisoituisi ja konfliktit kärjistyisivät, puolueessa palattaisiin »hallitsevan identiteetin» suojiin ja rivejä tiivistettäisiin vanhan identiteetin ympärille.

Millaiseksi oikeistopuolueeksi?

AN itse kuitenkin hakee paikkaa eurooppalaisessa oikeistossa. Mutta kun se määrittelee itsensä oikeistopuolueeksi, niin tässä on ero verrattuna eri maiden oikeistopuolueisiin, jotka eivät yleensä itseään noin luonnehdi. Jos oltaisiin kaavamaisia, voitaisiin todeta AN:n siirtyneen fasismista ainakin äärioikeistoon. Jäljellä olevien fasismin elementtien – elokuiset vaellukset Mussolinin haudalle Predappioon – perusteella ei kannata puoluetta määritellä. Mutta tästä ei seuraa, että puoluetta voisi kuvitella saman pöydän ääreen esimerkiksi Suomen kokoomuksen ja sen veljespuolueiden kanssa. Kyllä puolueessa edelleen on selvä äärioikeistolaisuuden leima.

Caprettini totesi (1995b) puolueessa olevan niitä, jotka »kaipaavat parempaa järjestystä, laillisuutta ja tiukkuutta, muttei se sinänsä ole fasismia, sillä samantapaista on Ranskan gaulistien parissa». Ranskaan sovellettuna AN olisi jossakin RPR:n ja Front Nationalin välissä. Toisin sanoen puolue korostaa autoritaarisuutta, kuria ja järjestystä, mutta muukalaisvastai-

suuden hyödyntäminen ei kuitenkaan ole keskeistä sen politiikassa.

Lähes kaikkialla politiikan kentässä toivotaan Finin kurssille menestystä. Critica Marxistan palstoilla Gianpasquale Santomassimo (1995, 29) toivoo, että AN jatkaisi uudistumistaan, jotta se »mieluummin kuin Berlusconi» johtaisi Italian oikeistoa. Jos siitä tulisi »moderni eurooppalainen konservatiivinen puolue, niin siitä olisi etua maalle».

Tehtävä on kuitenkin vaikea, sillä Fini vetää vanhaa kaartia perässään. AN:n senaattiryhmän puheenjohtaja Giulio Maceratini vakuutti ennen Fiuggin kokousta (1995, 6) tukeaan Finille mutta vaisusti myöntäen »totta on, että ajat muuttuvat». Voisi sanoa, että laajalti AN:ssä on passiivista identiteettiä nimeltä »no ajat muuttuvat» (tempi cambiano). Ei ole aina kyse periaatteellisesta linjan muutoksesta vaan mukautumisesta.

Syksyllä 1995 AN:n kannatus jatkoi nousuaan. Finistä tuli entistä selkeämmin oikeiston johtaja, joka sitten tiukkuudellaan vuoden 1996 alussa ajoi maan taas ennenaikaisiin vaaleihin. Huhtikuun 21. päivän vaaleissa AN eteni hieinan edellisiin vaaleihin verrattuna saaden 15 prosenttia äänistä. Tämä oli kuitenkin selvästi vähemmän verrattuna mielipidetiedustelujen vielä helmikuussa antamiin lukuihin. Nähtävästi monet oikeistoäänestäjät siirtyivät kuitenkin loppuvaiheessa Berlusconin Forza Italian taakse.

LÄHTEET

- Brambilla, Michele (1995): *Interrogatorio alle destre*. Rizzoli, Milano.
- Caprettini, Alessandro (1995a): *La nuova destra*. Edizioni Arbor, Palermo.
- Caprettini, Alessandro (1995b): Kirjoittajan suorittama haastattelu Roomassa 29.6.1995.
- Chiarini, Roberto (1995): *Destra italiana*. Marsilio, Venezia.
- Di Michele, Stefano & Galiani, Alessandro (1995): *Mal di destra*. Sperling & Kupfer, Milano.
- Fassino, Piero (1995): Kirjoittajan suorittama haastattelu Roomassa 28.6.1995.
- Ferri, Paolo (1995): La destra vista da vicino. *I democratici*, giugno 1995, s. 36–38.
- Ignazi, Piero (1994a): *L'estrema destra in Europa*. Il Mulino, Bologna.
- Ignazi, Piero (1994b): *Postfascisti?*. Il Mulino, Bologna.

- Ignazi, Piero (1995a): Lo strano trionfo di Alleanza Nazionale. *Il Mulino*, 1/1995, s. 38–45.
- Ignazi, Piero (1995b): Kirjoittajan suorittama haastattelu Bolognassa 4.7.1995.
- Maceratini, Giulio (1995): An-Msi: vigilia congressuale. *Il Collegio*, gennaio 1995, s. 6.
- Malgieri, Gennaro (1995): *La destra possibile*. Panttheon, Roma.
- Msi: cinque tesi per il dibattito congressuale. *Linea*, gennaio 1995.
- Pensiamo l'Italia – il domani c'è già. *Tesi politiche per il XVII Congresso Nazionale del MSI-DN* (1995).
- Rauti, Pino (1995): Kirjoittajan suorittama haastattelu Roomassa 30.6.1995.
- Santomassimo, Gianpasquale (1995): Postfascismo e ideologia Fininvest. *Critica Marxista*, 1/1995, s. 23–29.
- Tarchi, Marco (1995): *Cinquant'anni di nostalgia*. Rizzoli, Milano.

OIKEUS 2000

Suomen Demokraattiset Lakimiehet ry:n XXV juhlakesäseminaari järjestetään 24.–25.8.1996 Lahdessa. Seminaarissa luodaan katseita oikeuspolitiikan kehittämiseen ja pohdiskellaan tulevaisuuden oikeuspoliittisia linjauksia. Puhujina toimivat mm. korkeimman oikeuden presidentti Olavi Heinonen, ylijohtaja K. J. Lång sekä Euroopan oikeusasiamies Jacob Söderman. Ohjelmassa on myös kansanedustajapaneeli.

Seminaari järjestetään Lahden kansanopistossa. Osanottomaksu on 240 mk, opiskelijoilta ja työttömiltä 160 mk. Osanottomaksuun sisältyvät lounas, kahvi, illanvietto, aamiainen ja välipala. Majoittautuminen kansanopistossa/yöpyjä kahden hengen huoneissa pe-su 220 mk tai la-su 110 mk tai Hotelli Grandissa/yö 260 mk/yksi yöpyjä tai 320 mk/kaksi yöpyjää.

Ilmoittautumiset ja tiedustelut: Heini Kainulainen puh. (90) 693 1315.